

MODELOWANIE NIELINIOWE WIELKOŚCI MIKROCZĄSTEK KOPOLIMERU KWASU MLEKOWEGO I GLIKOLOWEGO ZAWIERAJĄCYCH PEPTYDY

Szłek Jakub^{1*}, Paclawski Adam¹, Lau Wai Man Raymond², Mendyk Aleksander¹, Jachowicz Renata¹
¹ Katedra Technologii Postaci Leku i Biofarmacji, Uniwersytet Jagielloński Collegium Medicum, ul.
Medyczna 9, 30-688 Kraków, e-mail*: j.szlek@uj.edu.pl

² Division of Chemical and Biomolecular Engineering, School of Chemical and Biomedical
Engineering, College of Engineering Nanyang Technological University (NTU), 62 Nanyang Drive,
Singapore 637459

1. Wstęp

Ze względu na wiele możliwości zastosowania oraz zadowalający profil bezpieczeństwa, mikrocząstki zbudowane z kopolimeru kwasu mlekowego i glikolowego (PLGA) stanowią interesującą postać leku, o potencjalnie szerokim zastosowaniu terapeutycznym.

Do głównych zalet PLGA, jako nośnika substancji leczniczej należą: właściwości ochronne dla substancji peptydowych oraz możliwość formułowania postaci leku o przedłużonym uwalnianiu [1]. Cechy te zachęcają do szerszego zastosowania PLGA jako substancji pomocniczej. Jednym z problemów technologicznych podczas formułowania postaci leku z PLGA jest wielkość mikrocząstek. Na ich rozmiar mają wpływ przede wszystkim parametry metody sporządzania oraz właściwości polimeru, a także rodzaj i ilość substancji pomocniczych.

Celem pracy było opracowanie obliczeniowego modelu przewidującego wielkość cząstek formułacji złożonych z PLGA zawierających peptydy wspomagającego racjonalne projektowanie postaci leku z uwagi na oczekiwaną średnią wielkość cząstek.

2. Materiały i metody

2.1. Baza danych

Baza danych została utworzona na podstawie danych z piśmiennictwa. Przeszukanie baz danych Scopus i ScienceDirect dało wstępnie około 200 publikacji, z których ostatecznie wyselekcjonowano 68 stanowiących rekordy w bazie danych. Każdą formułację kodowało 298 parametrów opisujących zarówno metodę wytwarzania mikrocząstek (15 zmiennych) oraz deskryptory molekularne: 85 dotyczyło opisu peptydu, 98 plastyfikatora i 100 emulgatora. Pojedyncze wyjście stanowiła średnia wielkość mikrocząstek (MPS). Dodatkowo bazę danych podzielono na zbiory uczący-testowy zgodnie z procedurą 10-krotnego wzajemnego sprawdzania.

2.2. Informatyka chemiczna

Struktury chemiczne peptydów pobierano z serwerów PDB.org lub uniprot.org, natomiast małe cząsteczki rysowano, a potem optymalizowano ich strukturę 3D. Deskryptory molekularne zostały obliczone przy użyciu aplikacji cxcsl i molconv pakietu Marvin firmy ChemAxon (Marvin 5.11.0, 2010).

2.3. Redukcja wektora wejściowego

Selekcja zmiennych kluczowych została przeprowadzona na podstawie utworzonego rankingu zmiennych przez pakiet fscaret [2] środowiska obliczeniowego R [3] i analizy wrażliwościowej przeprowadzonej przy użyciu modeli sztucznych sieci neuronowych [4]. Selekcję zmiennych włączanych do wektora wejściowego prowadzono na podstawie spadku gradientu wartości zmiennych, przyjęto próg 5%.

2.4 Uczenie maszynowe.

Podczas uczenia maszynowego użyto pakietów środowiska R, tj. monmlp (ANN MON-MLP) [5], Cubist (CUB) [6], rgp [7]-optimx [8] (GP) oraz symulatora sztucznych sieci neuronowych Nets2013 (ANN-MLP) [4]. Biorąc pod uwagę ilość etapów redukcji wektora wejściowego, kroki uczenia oraz

procedurę 10-krotnego wzajemnego sprawdzania liczbą wytrenowanych i przetestowanych modeli wyniosła w sumie około 180 000. Do oceny sprawności modeli użyto miary NRMSE, czyli RMSE liczonego względem zakresu zmiennej wyjściowej (226 – 0.336 µm), uwzględniając przy tym średnią z 10-krotnego sprawdzania (10-cv).

3. Wyniki i Dyskusja

Wyselekcjonowano wstępnie 6 wektorów wejściowych: 12in, 18in, 19in, 20in, 28in, 29in, które posłużył jako zbiory w dalszym etapie modelowania.

Wytypowano jako najlepsze modele sieci ANN-MLP o 5 warstwach ukrytych i 200, 80, 40, 20, 10 neuronach oraz z funkcją aktywacji tangens hiperboliczny, dla których NRMSE liczony z 10-cv wyniósł 6.5%. Pozostałe algorytmy dawały o 1-3% większe błędy generalizacji.

Wyniki generalizacji (NRMSE) zgodne z 10-cv dla algorytmów ANN-MLP, GP, CUB i ANN MON-MLP przedstawiono w Tabeli 1.

Wektor wejściowy dla najlepszego modelu (12in) zawierał dwa deskryptory molekularne dla peptydu (Hyper wiener index, Struktura czwartorzędowa) i jeden deskryptor dla plastyfikatora (Hyper wiener index), co może sugerować, że oprócz parametrów przygotowania formułacji (Lepkość PLGA [mPa*s], Masa PLGA [Da], Stosunek kwas mlekowy : kwas glikolowy, Stężenie PVA w fazie wewnętrznej [%], Stężenie PVA w fazie zewnętrznej [%], Stopień enkapsulacji [%], Ilość merów bloku, Stężenie PLGA [%], Metoda wytwarzania), zarówno właściwości substancji leczniczej oraz plastyfikatora mają wpływ na wielkość mikrocząstek (Tabela 2).

Model GP pozwolił na uzyskanie reprezentacji matematycznej zależności 7 zmiennych wejściowych – deskryptorów chemicznych opisujących peptyd (Hyper wiener index, Struktura czwartorzędowa), zmiennych przedstawiających przebieg procesu przygotowania i badania in vitro formułacji (Masa cząsteczkowa PLGA [Da], Stosunek kwas mlekowy : kwas glikolowy, Stężenie PVA w fazie zewnętrznej [%], pH badania in vitro, Metoda wytwarzania), a także czterech stałych (C1 – C4) stanowiących w równaniu parametry swobodne, od średniej wielkości mikrocząstek (MPS) z błędem generalizacji NRMSE równym 8.3% (Równanie 1, Tabela 3).

Tabela 1. Zestawienie wyników uczenia maszynowego.

Algorytm	Wektor wejściowy	NRMSE [%]
ANN-MLP	12in	6.5
CUB	12in	8.2
GP	19in	8.3
MON-MLP	19in	9.6

$$MPS = \left(e^{\left(\frac{X6}{\sqrt[4]{X13 - X10}} \right)} \cdot \left(X14 + \left(e^{\left(\frac{X6}{\sqrt[4]{X13 - X10}} \right)} \right)^{-C1} + \left(\ln(X7) - \sqrt[4]{ e^{\left((X14 + X8) \left(\frac{X4}{\sqrt[4]{X13 - X10}} \right) \right)} + e^{\left(\left(\frac{\ln(X13)}{\sqrt{(C2) - X14}} \right)^{-C3} + e^{((C4 + X8)^{10})} \right)} \right)} \right) \right)$$

Równanie 1. Matematyczna reprezentacja modelu GP (znaczenie symboli takie jak w Tabeli 3).

Tabela 2. Zmienne włączone do modelu ANN-MLP.

Numer	Zmienna	Opis	
1	Hyper wiener index	Deskryptory molekularne peptydu	
2	Struktura czwartorzędowa		
3	Lepkość PLGA [mPa*s]	Zmienne przedstawiające przebieg procesu przygotowania formułacji	
4	Masa PLGA [Da]		
5	Stosunek kwas mlekowy : kwas glikolowy		
6	Stężenie PVA w fazie wewnętrznej [%]		
7	Stężenie PVA w fazie zewnętrznej [%]		
8	Efektywność zamykania [%]		
9	Ilość merów bloku		
10	Stężenie PLGA [%]		
11	Metoda wytwarzania		
12	Hyper wiener index		Deskryptor molekularny plastyfikatora
Wyjście	Średnia wielkość mikrocząstek [μm]		

Tabela 3. Zmienne włączone do modelu GP. Metody wytwarzania: s/o/o, s/o/w, w/o/w [9].

Symbol w równaniu	Zmienna	Opis
X4	Ring count of atom	Deskryptory molekularne peptydu
X6	Struktura czwartorzędowa	
X7	Masa cząsteczkowa PLGA [Da]	Zmienne przedstawiające przebieg procesu przygotowania i badania in vitro formułacji
X8	Stosunek kwas mlekowy : kwas glikolowy	
X10	Stężenie PVA w fazie zewnętrznej [%]	
X13	pH badania in vitro	
X14	Metoda wytwarzania	
C1, C2, C3, C4	Stałe parametry równania	
MPS	Średnia wielkość mikrocząstek [μm]	Zmienna wyjściowa

4. Podsumowanie

Uczenie maszynowe doprowadziło do otrzymania sprawnych modeli nieliniowych, których błąd generalizacji (NRMSE) jest mniejszy niż 10%. Modele mogą posłużyć do zmniejszenia nakładu eksperymentalnego w celu otrzymania mikrocząstek PLGA o zadanej wielkości. Wykazano, że zarówno parametry procesu technologicznego oraz deskryptory molekularne substancji leczniczej i substancji pomocniczych mają wpływ na wielkość mikrocząstek PLGA. Ponadto jako część procedury modelowania przeprowadzono selekcję zmiennych kluczowych, która jest jednym z etapów automatycznej ekstrakcji wiedzy realizowanej przez system komputerowy.

Badania finansowane ze środków projektu NCBiR nr 168/2011, w ramach współpracy bilateralnej Polska-Singapur.

6. Piśmiennictwo

- [1] Makadia H. K., Siegel S. J. (2011). Poly Lactic-co-Glycolic Acid (PLGA) as Biodegradable Controlled Drug Delivery Carrier, *Polymers*, 3, 1377-1397.
- [2] Szlęk J. (2013). fscaret: Automated caret feature selection. R package version 0.8.5.3. <http://CRAN.R-project.org/package=fscaret>
- [3] R Core Team. (2013). R: A language and environment for statistical computing. R Foundation for Statistical Computing, Vienna, Austria. URL <http://www.R-project.org/>
- [4] Mendyk A., Jachowicz R. (2007). Unified methodology of neural analysis in decision support systems built for pharmaceutical technology, *Expert Syst Appl*, 32, 1124–1131.
- [5] Cannon AJ., 2013, monmlp: Monotone multi-layer perceptron neural network. R package version 1.1.2. <http://cran.r-project.org/web/packages/monmlp/index.html>.
- [6] Kuhn M, Weston S, Keefer Ch, Coulter N, Quinlan R. (2013). Cubist: Rule- and Instance-Based Regression Modeling. R package version 0.0.13. <http://CRAN.R-project.org/package=Cubist>
- [7] Flasch O., Mersmann O., Bartz-Beielstein T., Stork J., Zaefferer M. (2013). rgp: R genetic programming framework. R package version 0.3-4. <http://CRAN.R-project.org/package=rgp>
- [8] Nash JC., Varadhan R. (2011). Unifying Optimization Algorithms to Aid Software System Users: optimx for R. *Journal of Statistical Software*, 43(9), 1-14. <http://www.jstatsoft.org/v43/i09/>.
- [9] Szlęk J., Paclawski A., Lau R., Jachowicz R., Mendyk A. (2013). Heuristic modeling of macromolecules release from PLGA microspheres, *Int J Nanomed*, 8(1), 4601–4611.